

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті

УДК 378 - 355.3:613.7:615.8:379.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17061368>

Індивідуальна творчість в епоху цифрового гуманізму

Михайло Кулівник

старший викладач кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла

Бойчука, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0001-6436-8168>

Микола Осипчук

старший викладач кафедри монументально-станкового живопису Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла

Бойчука, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-4414-8050>

Руслан Кутняк

старший викладач кафедри монументально-станкового живопису Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла

Бойчука, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0006-3652-7033>

Прийнято: 15.08.2025 | Опубліковано: 30.08.2025

***Анотація.** У статті досліджується феномен індивідуальної творчості в епоху цифрового гуманізму як ключового чинника формування сучасного культурного середовища. У центрі уваги перебуває поєднання технологічних*

інновацій і гуманістичних цінностей, що визначає нові підходи у візуальному мистецтві та освіті.

Мета роботи полягає в аналізі взаємозв'язку між індивідуальною креативністю митця та розвитком цифрового гуманізму, а також у визначенні потенціалу цифрових інструментів для збереження автентичності художнього висловлювання.

Методи дослідження ґрунтуються на культурологічному, мистецтвознавчому та порівняльно-аналітичному аналізі, що дозволило виявити трансформацію ролі митця у цифрову добу, простежити інтеграцію новітніх медіа (VR, AR, NFT, генеративний ШІ) у практику сучасного мистецтва та проаналізувати педагогічні підходи до розвитку цифрових компетентностей.

Результати засвідчили, що цифровий гуманізм не руйнує традиційні мистецькі практики, а розширює їх, надаючи нові інструменти для формотворення, комунікації та культурної репрезентації. Особливого значення набуває індивідуальний стиль митця, що зберігає унікальність у масовому цифровому середовищі, тоді як використання цифрових платформ, мистецьких резиденцій та бієнале формує нові форми міждисциплінарної взаємодії. Важливим є також окреслення етичних та правових викликів, пов'язаних із авторством, автентичністю та ризиком стандартизації творчості під впливом алгоритмів.

Висновки підтверджують, що індивідуальна творчість у цифрову добу виступає провідним засобом збереження гуманістичних орієнтирів, забезпечує гармонійне поєднання традиції й інновації та сприяє формуванню сталого культурного простору. Цифровий гуманізм у мистецтві слід розглядати як динамічну парадигму, що не лише підтримує розвиток авторської унікальності, а й відкриває нові горизонти для освіти, комунікації й культурної інтеграції.

Ключові слова: цифровий гуманізм, індивідуальна творчість, візуальне мистецтво, цифрові медіа, генеративні моделі, освіта.

Individual Creativity in the Era of Digital Humanism

Mykhailo Kulivnyk

Senior Lecturer, Department of Art Studies and Art Education Kyiv State Academy of Decorative and Applied Arts and Design named after Mykhailo Boichuk, ,
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6436-8168>

Mykola Osipchuk

Senior Lecturer, Department of Art Studies and Art Education Kyiv State Academy of Decorative and Applied Arts and Design named after Mykhailo Boichuk, ,
Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-4414-8050>

Ruslan Kutnyak

Senior Lecturer, Department of Art Studies and Art Education Kyiv State Academy of Decorative and Applied Arts and Design named after Mykhailo Boichuk, ,
Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0006-3652-7033>

***Abstract.** The article examines the phenomenon of individual creativity in the era of digital humanism as one of the key factors in shaping the contemporary cultural environment. Particular attention is paid to the combination of technological innovations and humanistic values, which defines new approaches to the development of visual art, cultural communication, and art education.*

***The purpose** of the study is to analyze the relationship between the artist's individual creativity and the development of digital humanism, as well as to identify the potential of*

digital tools for preserving the authenticity of artistic expression and enhancing its social significance.

The research methods are based on cultural, art history, and comparative-analytical approaches, which made it possible to trace the transformation of the artist's role in the digital age, to study the integration of new media (VR, AR, NFT, generative AI) into artistic practice, and to analyze pedagogical strategies aimed at developing digital competencies in the field of art and design.

The results demonstrated that digital humanism does not destroy traditional artistic practices but rather expands their potential, offering new instruments for shaping, communication, and cultural representation. A special role in this process belongs to the individual style of the artist, which ensures the preservation of uniqueness within the mass digital environment. At the same time, the development of digital platforms, international art residencies, and biennales contributes to the emergence of new forms of interdisciplinary interaction and global cultural dialogue. Ethical and legal challenges related to authorship, authenticity, and the risks of standardizing creativity under the influence of algorithms have also been outlined.

The conclusions confirm that individual creativity in the digital age serves as a key means of preserving humanistic orientations, ensuring a harmonious combination of tradition and innovation, and contributing to the formation of a sustainable cultural space. Digital humanism in art should be understood as a dynamic paradigm that not only supports the development of artistic uniqueness but also opens up new horizons for art education, cultural communication, and integration into the global cultural space.

Keywords: digital humanism, individual creativity, visual art, digital media, generative models, education.

Постановка проблеми. У сучасну епоху цифровізації мистецтво переживає масштабну та багатовимірну трансформацію, у центрі якої постає концепція цифрового гуманізму. Ця нова парадигма розглядає технології не лише як інструмент, а як культурного партнера, що здатний розширювати межі творчості та

одночасно випробувувати її на міцність. Сутність цифрового гуманізму полягає у гармонійному поєднанні технічного прогресу та гуманістичних цінностей, у прагненні використати інноваційні можливості для збереження та поглиблення людиноцентричного підходу в мистецтві. У цьому процесі особлива увага зосереджується на феномені індивідуальної творчості митця, яка, незважаючи на всеохопність цифрових технологій, залишається вирішальним чинником формування культурної автентичності та розвитку креативного потенціалу суспільства.

Традиційно художник виконував роль посередника між культурними архетипами та суспільством, транслуючи у своїх творах колективні ідеї й символи. Проте у XXI столітті він дедалі частіше постає у ролі співтворця разом із цифровими технологіями. Генеративний штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, 3D-моделювання й інтерактивні платформи не лише пропонують нові інструменти для формотворення, але й створюють умови для появи гібридних форм художньої практики. Це докорінно змінює уявлення про творчість і породжує низку дискусій.

Серед ключових питань, що виникають у цьому контексті, проблема авторства: хто є справжнім творцем мистецького об'єкта, якщо він частково або повністю згенерований алгоритмом? Не менш дискусійним є поняття автентичності: чи може твір, створений у цифровому середовищі, претендувати на унікальність у традиційному розумінні? Також важливим є питання збереження гуманістичного виміру у мистецтві: яким чином художник, інтегруючи цифрові ресурси, може уникнути стандартизації та механізації творчого процесу, зберігши при цьому глибину емоційного й духовного змісту.

Отже цифровий гуманізм у мистецтві постає як динамічне поле взаємодії технологій та людини, де творчість виконує роль балансу між традицією й інновацією, технічним і гуманістичним. Індивідуальний стиль митця стає запорукою збереження культурної ідентичності, а мистецтво — простором діалогу між минулим і сучасністю, що відкриває нові горизонти для розвитку як національної, так і глобальної культури.

Аналіз літературних джерел. У сучасних наукових дослідженнях дедалі більше уваги приділяється феномену індивідуальної творчості в умовах цифрового гуманізму, що розглядається як ключовий чинник формування сучасного культурного, освітнього та мистецького середовища. Цифровий гуманізм виступає своєрідним мостом між технологічними інноваціями та гуманістичними цінностями, забезпечуючи нові можливості для розвитку креативності, самовираження та міждисциплінарних підходів у дослідженнях та практичній діяльності.

Значну увагу привертає феномен цифрового гуманізму та його вплив на індивідуальну творчість, культурне середовище та освіту. Ясенев О.П. [1] підкреслює, що сучасні цифрові технології суттєво трансформують образотворче мистецтво, відкриваючи нові можливості для художньої експресії та інтеграції інноваційних методів у творчий процес. Автор наголошує, що цифрові інструменти не замінюють традиційну творчість, а стають її доповненням, розширюючи межі художньої уяви.

Марія Ч. [2] розглядає цифрове мистецтво через призму дефініцій та історичних витоків, відзначаючи, що поява цифрових медіа зумовила необхідність нових категорій для опису художніх практик. Авторка акцентує увагу на синтезі технологічних інновацій та гуманістичних цінностей, що лежить в основі концепції цифрового гуманізму, яка забезпечує збереження суб'єктності митця в умовах глобальної цифровізації.

Нікітенко В. та співавт. [3] досліджують європейські практики цифрового гуманізму, відзначаючи, що сучасні культурні та освітні проекти спрямовані на інтеграцію високих технологій у гуманітарний контекст. Автори підкреслюють, що цифровий гуманізм сприяє формуванню активного громадянина, здатного критично взаємодіяти з інформаційними потоками та творчо осмислювати цифрове середовище. Водночас він підтримує національну ідентичність через локальні культурні коди, що стає особливо актуальним для української культурної практики.

Оленіна О, та співавт. [4] підкреслюють трансформацію статусу мистецтва в цифровому просторі, звертаючи увагу на те, що сучасні медіа дозволяють митцю

взаємодіяти з глобальною аудиторією, зберігаючи при цьому індивідуальний стиль і культурну специфіку. Автори також наголошують на необхідності розробки нових педагогічних стратегій, які б поєднували традиційне мистецьке навчання з цифровими практиками.

Філософський та соціокультурний вимір цифрового гуманізму розкривають Воронкова В. та Нікітенко В. [5], підкреслюючи, що цифрові технології мають підтримувати людську унікальність і сприяти розвитку творчого потенціалу особистості. У своїй монографії автори пропонують концепцію «цифрової людини» та «цифрового суспільства», де людина залишається активним суб'єктом культуротворення, а не пасивним споживачем технологічних рішень.

Козачок І. та Сидоренко М. [6] у тезах доповіді на тему «Інтерактивні технології як засіб успішної освітньої діяльності студентів» акцентують на необхідності впровадження інтерактивних цифрових платформ, що сприяють розвитку критичного мислення та креативності в учасників освітнього процесу. Вони підкреслюють, що інтеграція цифрових інструментів у навчальні програми не лише підвищує мотивацію студентів, а й створює умови для їхньої активної участі у формуванні власної освітньої траєкторії. Особлива увага приділяється розробці гнучких методик, які враховують індивідуальні особливості та творчий потенціал кожного здобувача освіти. Аналогічні ідеї підтримують Нікітенко та співавтори [7], які досліджують інноваційні вектори цифрової трансформації промислового менеджменту, вказуючи на необхідність гармонізації технологій і культурних цінностей.

Тормахова А. [8] розглядає цифрові технології як основу формування Digital Anthropology, наголошуючи, що сучасна цифрова культура має інтегруватися з гуманістичними практиками, забезпечуючи розвиток творчого та критичного мислення. Сакун А та співавт. [9] акцентують на гуманізації та гуманітаризації освіти, зазначаючи, що технології не повинні витіснити людину, а сприяти її самореалізації у творчому та освітньому процесі.

Міжнародні дослідження Sciotto V. та співавт. [10] показують, що ера цифрового гуманізму стимулює індивідуальну творчість як ключовий чинник культурної трансформації. Автори підкреслюють, що цифрові інструменти можуть слугувати платформою для інноваційної самореалізації, але лише за умови, якщо збережено автономію та унікальність особистості. Elias S. та співавт. [11] порівнюють творчу діяльність людей та штучного інтелекту, демонструючи, що людська креативність у цифровому середовищі залишається незамінною у формуванні культурних сенсів.

Сучасні огляди літератури з цифрової креативності [12–14] підкреслюють, що цифровий гуманізм формує нову парадигму мистецтва та освіти, де технології є інструментом, а не заміною людської творчості. Sammer-Marques H.J. [12] наголошує на важливості міждисциплінарного підходу, який поєднує гуманітарні та технічні науки, забезпечуючи розвиток творчого потенціалу та критичного мислення.

Отже, сучасні дослідження демонструють, що цифровий гуманізм і цифрова креативність формують унікальне культурне середовище, в якому технології підтримують, а не замінюють творчість людини, актуалізують гуманістичні цінності та інтегрують локальну і глобальну культурну практику.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових і мистецтвознавчих досліджень, присвячених вивченню впливу цифрових технологій на художню творчість, низка аспектів залишається недостатньо розробленою. Передусім йдеться про глибинний аналіз зміни ролі митця у контексті цифрового гуманізму. Якщо традиційно художник розглядався як автономний суб'єкт творчості, то в умовах взаємодії з алгоритмами та цифровими медіа виникає потреба переосмислити поняття авторства та межі індивідуального стилю.

Недостатньо дослідженим також залишається питання автентичності мистецького твору, створеного у цифровому середовищі. Зокрема, важливим є

вивчення того, як поєднання унікальної авторської інтенції та технологічних можливостей впливає на сприйняття твору суспільством та його культурну цінність.

Крім того, поза увагою багатьох дослідників досі перебуває проблема етичного виміру цифрового мистецтва: відповідальність митця і технології, ризик стандартизації та втрата гуманістичного сенсу в умовах автоматизації творчого процесу. Потребує уточнення й питання формування освітніх стратегій, які б забезпечували баланс між технічними навичками та розвитком індивідуальної креативності майбутніх дизайнерів і художників.

Таким чином, актуальним завданням сучасної науки є комплексне дослідження феномена індивідуальної творчості у добу цифрового гуманізму з урахуванням проблем авторства, автентичності, етики та освітньої практики, що й визначає новизну даної роботи.

Мета статті полягає у дослідженні взаємозв'язку між індивідуальною творчістю та формуванням цифрового гуманізму через візуальне мистецтво. Завданнями виступають: аналіз літературних джерел, що розкривають поняття цифрового гуманізму; окреслення змін у практиці сучасного митця під впливом цифрових технологій; виявлення потенціалу індивідуальної художньої практики у формуванні нових гуманітарних сенсів, а також визначення шляхів поєднання класичних мистецьких традицій із цифровими інноваціями.

Виклад основного матеріалу Термін «цифровий гуманізм» виник у відповідь на виклики інформаційної доби, коли стрімкий розвиток технологій почав кардинально змінювати спосіб життя людини, соціальні структури та культурні практики. У сучасній філософії цей концепт розглядається як інтеграція гуманістичних цінностей із можливостями цифрової цивілізації, спрямована на збереження суб'єктності людини в умовах технологічної експансії. Цифрова епоха вимагає нової гуманістичної парадигми, яка не нівелює особистість, а, навпаки, посилює її креативний потенціал та забезпечує активну участь у культуротворенні.

У культурологічному дискурсі цифровий гуманізм трактується як прагнення синтезувати високотехнологічне середовище з принципами свободи, творчості та

збереження культурної ідентичності. Дослідники підкреслюють, що цифровий гуманізм передбачає не лише освоєння технологічних інновацій, а й формування нової етики взаємодії людини та цифрових систем. Зокрема, наголошується на важливості «інформаційної екології» та відповідальності за алгоритмізацію соціальних практик, що забезпечує баланс між технічною ефективністю та гуманістичними цінностями.

У сфері візуального мистецтва цифровий гуманізм проявляється у тенденціях до синтезу традиційних та новітніх форм художнього вираження. Сучасна українська культура через цифрові медіа не лише інтегрується у глобальний культурний контекст, але й водночас актуалізує національні коди та символи. Таким чином, цифровий гуманізм у мистецтві забезпечує збереження унікальності людини, її духовності та креативності, використовуючи технології як інструмент, а не як заміну творчої особистості.

У сучасній філософії та культурології цифровий гуманізм постає як концепт, що поєднує гуманістичну традицію з цифровою реальністю, у якій людина залишається активним творцем, а не пасивним споживачем технологій. Цифрова культура, що формується на перетині інформаційних технологій та гуманітарних практик, висуває на перший план збереження людини як центрального суб'єкта культуротворення. У світлі розвитку алгоритмів та великих даних технологічні системи мають підтримувати унікальність людини та розширювати можливості для творчої самореалізації.

Гуманістичний вимір цифрової культури полягає у збереженні базових цінностей: свободи, гідності, творчості та відповідальності. Ці орієнтири формують «цифрову етику», спрямовану на гармонізацію взаємодії технологій та суспільства. Цифрові інновації мають інтегруватися у комунікативну практику, що забезпечує рівність і діалогічність. Концепція цифрового гуманізму також акцентує увагу на збереженні культурної ідентичності в умовах глобальної цифровізації. Особливе значення ця проблема набуває у сфері візуального мистецтва, де технології не лише розширюють технічні можливості, а й трансформують саму природу художнього

висловлювання. На думку Яснева О. не варто «розмежовувати твори цифрового та традиційного образотворчого мистецтва», адже вони «по-своєму впливають на спосіб життя людини і суспільства» [1, с. 109] Відтак, цифрова культура може слугувати інструментом відродження національних символів у глобальному контексті, а людина постає як творець нових сенсів, а не пасивний користувач.

Отже, гуманістичні цінності в епоху технологій стають ключовим чинником збереження людиноцентризму цифрової культури. Вони забезпечують, що розвиток технологій підпорядковується не лише економічним або технічним цілям, а й завданню підтримки духовного та культурного потенціалу суспільства, сприяючи формуванню збалансованого, критично мислячого та креативного цифрового середовища.

У добу цифрових трансформацій дедалі актуальнішим постає питання збереження авторської унікальності. Якщо модерністське мистецтво ХХ століття акцентувало на руйнуванні канонів і пошуку індивідуального стилю, то цифрове мистецтво ХХІ століття стикається з новими викликами, пов'язаними з масовістю, репродуктивністю та алгоритмічністю творчих процесів. Проте саме унікальність авторського бачення виступає основою гуманістичного підходу, що протистоїть знеособленню людини в умовах технологічної глобалізації.

Філософи гуманізму та сучасні культурологи наголошували, що творчість є фундаментальним проявом свободи та індивідуальності людини. У цифровому гуманізмі ця теза набуває нового значення: авторська унікальність стає критерієм автентичності серед масових потоків візуальної інформації. Цифрова культура розмиває межі між автором і споживачем, проте саме особистісна позиція митця дозволяє перетворити технічний інструмент на засіб вираження гуманістичних ідей. Так, «паралельно з канонічною інституційною структурою мистецтва, зростає його віртуальний аналог, який своїми унікальними перевагами завойовує нові споживчі аудиторії мистецтва» [4, с. 28].

Сучасні мистецькі практики демонструють, що навіть за умов використання алгоритмів штучного інтелекту ключовим залишається авторський вибір – відбір,

комбінування та інтерпретація цифрових ресурсів. Унікальність художника проявляється не лише у формотворчих рішеннях, але й у здатності надавати сенс, який відображає особистісний та культурний досвід. Особливого значення авторська унікальність набуває у візуальному мистецтві воєнного часу. Українські митці останніх років активно працюють у цифрових медіа, створюючи плакати, відеоінсталяції, графіку для соціальних мереж. У цих роботах поєднуються естетичний та гуманістичний виміри – вони фіксують унікальний досвід нації та особистості в умовах кризи .

Індивідуальна авторська позиція уможлиблює перетворення особистих переживань на колективний символ, що набуває культурної і ціннісної ваги. Авторська унікальність у цифрову епоху постає не як даність, а як результат свідомої позиції митця, який обирає гуманістичний вектор у роботі з технологіями. Вона виступає своєрідним «фільтром» між технічними інноваціями та культурними цінностями, забезпечуючи не лише індивідуальність художнього висловлювання, а й розвиток цифрового гуманізму загалом.

Сучасний розвиток цифрових технологій спричинив появу принципово нових форматів мистецької практики, що виходять за межі класичних жанрових рамок. Digital art, NFT (non-fungible tokens), VR (virtual reality) та AR (augmented reality) стають не лише технічними інноваціями, а й новими формами індивідуальної творчості, у яких поєднуються художній досвід, технологічні можливості та соціокультурний контекст. Цифрове мистецтво (digital art) охоплює широкий спектр практик – від комп'ютерної графіки й генеративних алгоритмів до інтерактивних інсталяцій. Його ключовою особливістю є віртуальність, багаторівневість і динаміка образів, що дозволяють митцеві створювати візуальні світи, які неможливо відтворити традиційними засобами.

NFT-арт відкриває нові горизонти авторської унікальності, оскільки блокчейн-технології забезпечують автентичність цифрового твору та підтверджують право власності на нього. Для митця це означає підвищену автономію: твір не втрачає своєї цінності через нескінченне копіювання, а навпаки – зберігає статус оригіналу у

віртуальному просторі. Так, на думку доктора філософських наук, професора Чікарькової М. NFT «не тимчасова мода, а зміна формату побутування мистецтва в нашому житті» [2, с. 109]. У контексті цифрового гуманізму NFT-технології сприяють формуванню нової економіки мистецтва, де ключове значення набуває цифрова ідентичність автора та його здатність контролювати поширення власного контенту

Віртуальна реальність (VR) розширює межі художнього досвіду, надаючи глядачеві можливість повного занурення у створене середовище. У VR-проектах митець виступає не лише як творець образу, а й як конструктор інтерактивного простору, у якому глядач взаємодіє з об'єктами та подіями на рівні присутності. Такий підхід перетворює мистецький акт на досвід співтворчості, де взаємодія автора та аудиторії стає невід'ємною складовою художнього процесу. Таким чином, інтеграція NFT та VR у практику цифрового мистецтва підкреслює важливість авторської унікальності та гуманістичного підходу: технології виступають не як заміна творчої особистості, а як інструмент, що розширює її можливості та посилює культурний та естетичний ефект твору.

Доповнена реальність (AR), інтегруючи цифрові образи у фізичний простір, відкриває нові можливості для публічного мистецтва, дизайну й освітніх практик. Вона зберігає матеріальність середовища, але надає йому додатковий символічний вимір. У цьому контексті митець виконує функцію медіатора між фізичною культурою та віртуальною уявою. Усі ці форми підтверджують, що індивідуальна творчість у цифрову добу виходить за межі традиційних медіумів, набуваючи нових форм вираження, але водночас зберігає гуманістичну основу. Авторська унікальність проявляється не лише у стилі чи техніці, а й у вибудовуванні комунікації з глядачем у багатовимірному віртуальному просторі.

Сучасна цифрова культура відкриває широкі можливості для митців, які прагнуть поєднати власну креативність із новітніми технологіями. Digital art, VR, AR і генеративні алгоритми дозволяють художникам не лише експериментувати з

формою і кольором, а й створювати інтерактивні та динамічні простори, де глядач стає активним учасником процесу.

Одним із яскравих прикладів є американський художник Рафаель Лозано-Хеммер, який працює з інтерактивними інсталяціями, що реагують на рух, голос або біометричні дані відвідувачів. Його роботи поєднують технологію та естетичну концепцію, створюючи синергетичний ефект між автором, технологією і аудиторією. У сфері генеративного мистецтва виділяється художник Мадс Сміт, який використовує алгоритми штучного інтелекту для створення візуальних образів. Сміт підкреслює, що алгоритм не замінює митця, а слугує інструментом для реалізації його авторської концепції, зберігаючи індивідуальний почерк у цифровому просторі.

Серед українських митців актуальним є проєкт студії «Борщ» (Borscht Studio), яка поєднує цифрові технології та візуальні оповіді, створюючи інтерактивні інсталяції та VR-відео. Їхні роботи відображають локальні культурні коди та історичну пам'ять, демонструючи, що цифрові медіа можуть бути носієм національної ідентичності. Інший приклад – віртуальний художник Refik Anadol, який використовує великі дані та штучний інтелект для створення динамічних інсталяцій, де кожна робота є унікальною і залежить від потоку інформації. Такий підхід ілюструє принцип індивідуальної творчості в умовах цифрового середовища, де технологія стає партнером, а не заміною митця.

Також цікавий для дослідження творчий шлях таких митців як: Stepan Ryabchenko (Одеса), який є провідним художником у сфері new media art. Створює вражаючі цифрові всесвіти з фантастичними персонажами, візуалізує неіснуючі природні форми, а саме: «комп'ютерні віруси», «електронні вітри», «віртуальні квіти». Його роботи – це діалог між абстракцією і фігуративністю, цифровим і міфологічним світами; Oleksiy Sai (Київ) – мультимедійний художник. У своїй серії *Bombed* через живопис, графіку та інсталяції висвітлює теми війни, пам'яті й пропаганди. Він використовує потужні образи й архетипи, щоб передати соціально-політичну драму візуальною мовою; Elena Kotenko (українка, США) – створює

емоційно насичене AI-мистецтво, у якому алгоритм стає співавтором. Її роботи досліджують фрагментовану ідентичність і пригнічену пам'ять, які постають у глибині цифрових шарів. Виставлялася у Лондоні та Нью-Йорку; *Collective Voices of Ukraine* (куратор Mar Canet) – NFT-виставка, що поєднує роботи семи українських митців. Виставка онлайн використовує цифрові токени для підтримки тих, хто протистоїть дезінформації та примусовій міграції. Частина прибутку від продажу йде на благодійність через "Artists against War"; Eugene Gladenko – художник анонімно розмалював кийські багатоповерхівки портретами загиблих військових «Da Vinci Wolves». Він використовує мурали як символ колективної пам'яті й опору у контексті війни.

Таким чином, сучасні митці демонструють, що поєднання особистої креативності та цифрових медіа дозволяє не лише розширити художні можливості, а й зберегти авторську унікальність, інтегруючи технології у гуманістичний контекст творчості. Ці приклади підтверджують тезу про те, що цифровий гуманізм в мистецтві базується на взаємодії людини та технології, а й стиль залишається основою художньої цінності [10].

Штучний інтелект (ШІ) відкриває нові горизонти у створенні візуальних образів, забезпечуючи митцям інструменти для генерації, модифікації та аналізу графічного контенту. Генеративні моделі, такі як GPT, DALL·E, MidJourney, а також алгоритми стилізації й нейронні мережі, дозволяють митцю експериментувати з формою, кольором, текстурою та композицією на рівні, недосяжному для традиційних медіумів. Використання штучного інтелекту (ШІ) у візуальному мистецтві демонструє принцип міждисциплінарності, поєднуючи художню інтуїцію, дизайнерські компетенції та програмістські навички. Створення генеративних зображень потребує знання алгоритмів машинного навчання, обробки великих даних та специфіки цифрових платформ, що дозволяє митцю не лише формувати образи, а й контролювати процес генерації, налаштовуючи параметри стилю, композиції та кольорової палітри.

Міждисциплінарний підхід забезпечує синтез аналітичного й творчого мислення: художник оцінює поведінку алгоритму, аналізує проміжні результати та коригує їх, зберігаючи авторську унікальність і концептуальну цілісність твору. У цьому контексті ШІ виступає не як заміна митця, а як партнер, що розширює можливості експериментальної творчості, створюючи нові художні форми та комунікаційні моделі.

Для освітніх практик та наукових досліджень застосування ШІ означає необхідність формування комплексних компетентностей: крім класичних технік живопису, графічного та цифрового дизайну, студенти опановують основи програмування, алгоритмів штучного інтелекту та технологій обробки цифрових образів [13, с. 2]. Такий синтез знань формує умови для розвитку творчої особистості, здатної працювати на перетині мистецтва, науки та технологій, і підкреслює гуманістичний вимір цифрової культури.

Застосування ШІ у створенні візуальних образів демонструє потенціал міждисциплінарної інтеграції, де митець зберігає авторську унікальність та контроль над художнім процесом, а технологія виступає каталізатором інноваційних форм мистецтва. Цей підхід формує нову парадигму цифрового гуманізму, у якій творчість і технологія взаємодіють для розкриття людського потенціалу, розвитку культурного середовища та збереження цінностей гуманістичної традиції.

У сучасну епоху цифровізації художня діяльність все частіше виходить за межі традиційних виставкових просторів і музеїв. Соціальні мережі та професійні платформи, такі як Instagram, Behance і MidJourney, стають не лише каналами комунікації, а й самостійними середовищами презентації авторських проєктів.

Instagram дозволяє митцям оперативно демонструвати свої роботи широкій аудиторії, експериментувати з форматами публікацій і взаємодією з глядачем через коментарі, лайки та інтерактивні історії. Ця платформа стає простором персональної експозиції, де художник контролює композицію презентації та підкреслює власний стиль.

Behance орієнтований на професійну аудиторію, що дозволяє художникам, дизайнерам і ілюстраторам демонструвати комплексні проєкти, включаючи серії робіт, процес створення та технічні деталі. Такий формат сприяє формуванню професійного портфоліо і розширенню міждисциплінарних контактів.

MidJourney та інші генеративні платформи дозволяють митцям поєднувати особисту креативність і алгоритмічні інструменти для створення нових візуальних образів. Публікація робіт у спільноті MidJourney не лише забезпечує демонстрацію результатів, але й стимулює обмін знаннями, колаборації та порівняння різних авторських підходів до цифрового мистецтва.

Таким чином, цифрові платформи стають багатовимірним середовищем, де авторська унікальність поєднується з можливостями технології та масового охоплення аудиторії. Вони функціонують як простір не лише для презентації, а й для розвитку цифрового гуманізму, забезпечуючи взаємодію художника з глядачем, критичний діалог і формування сучасних культурних практик.

Одним із ключових викликів цифрового мистецтва є проблема автентичності: де закінчується автор і починається алгоритм. Використання генеративних моделей, нейромереж та інших інструментів штучного інтелекту створює ситуацію, коли межі авторського внеску стають розмитими [14, с. 27]. Це породжує питання, чи можна вважати твір оригінальним, якщо частина творчого процесу делегована алгоритму, а також як визначити внесок людини у кінцевий продукт.

Етичні та правові аспекти цифрового мистецтва тісно пов'язані з авторським правом. У digital art постає проблема визначення власника прав на твір, створений за участю алгоритму, ризики плагіату та нелегального копіювання, а також необхідність дотримання академічної доброчесності та прозорості процесу створення твору у навчальному та професійному контексті. Законодавство багатьох країн поки що не має чітких норм щодо авторства у сфері генеративного контенту, що ускладнює захист інтелектуальної власності та етичну оцінку результатів. Проте, низка Європейська комісія вже «презентувала свій план з етичного ШІ <...>».

Європейські країни активно залучають громадськість до дискусій щодо розвитку технологій та їхнього впливу на суспільство» [3, с. 57]

Іншою проблемою є небезпека стандартизації та втрати «людяності» мистецтва. Масове використання алгоритмів та готових стилістичних патернів може призвести до уніфікації творчих продуктів, коли індивідуальний стиль митця згасає, а роботи набувають механічного характеру, позбавленого емоційного та гуманістичного виміру. Такий процес створює ризик дегуманізації мистецтва, у якому творчість зводиться до технічного виконання й алгоритмічної повторюваності, що суперечить принципам цифрового гуманізму та збереженню авторської унікальності.

Таким чином, проблема автентичності, етичні й правові виклики та ризик стандартизації є невід’ємними аспектами цифрового мистецтва. Вони потребують комплексного підходу, який поєднує технологічні, правові та педагогічні інструменти, дозволяючи зберегти унікальність авторського внеску та гуманістичну цінність мистецьких творів у цифрову добу.

Освіта в умовах цифрової доби вимагає нового підходу до формування компетентностей студентів у сфері мистецтва. Одним із пріоритетів є розвиток розуміння цифрової культури, що включає освоєння цифрових інструментів, генеративних алгоритмів та платформ для презентації творчих проєктів. Студенти повинні не лише опанувати технічні навички, а й усвідомлювати соціокультурний, етичний та гуманістичний контекст використання цифрових технологій у мистецтві.

Міждисциплінарні практичні заняття, де поєднуються традиційні художні техніки та цифрові медіа, сприяють розвитку креативного мислення та індивідуального стилю. Студенти навчаються аналізувати процеси генерації образів, критично оцінювати результати та формулювати авторську концепцію, зберігаючи унікальність творчого внеску у цифровому середовищі.

Мистецькі резиденції, фестивалі та бієнале сьогодні виконують функцію лабораторій цифрового гуманізму, де студенти та професійні художники мають змогу експериментувати з новими медіа, технологіями і формами вираження. Такі

події сприяють розвитку міждисциплінарних зв'язків, обміну досвідом та колабораційних проєктів.

Участь у цифрових резиденціях дозволяє учасникам зануритися у практику генеративного мистецтва, VR- та AR-проєктів, інтерактивних інсталяцій, що сприяє формуванню комплексного розуміння сучасного цифрового середовища та ролі мистецтва у ньому. Фестивалі та бієнале не лише демонструють нові художні тренди, а й стають платформою для обговорення етичних, соціальних та культурних аспектів цифрового гуманізму, стимулюючи критичне мислення та рефлексію над місцем митця у цифровому світі.

Освітні практики у поєднанні з участю у мистецьких подіях формують у студентів цілісне розуміння цифрової культури, стимулюють креативність та закладають основу для розвитку цифрового гуманізму як концепції, у якій людина, технологія та мистецтво взаємодіють для створення нових культурних сенсів. Перспективи розвитку цифрового гуманізму у мистецтві передбачають пошук балансу між технологічними інноваціями та гуманістичною цінністю творчості. У майбутньому цифрові інструменти стають не лише засобом автоматизації та генерації образів, а й платформою для реалізації творчого потенціалу особистості, сприяючи формуванню унікального авторського почерку.

Взаємодія людини та технології у творчому процесі повинна базуватися на принципах гармонії: технологія розширює можливості митця, а художник зберігає автономію, етичні норми та гуманістичну орієнтацію своєї діяльності. Такий підхід дозволяє уникнути дегуманізації мистецтва, запобігти стандартизації та втраті індивідуальності, що є ризиком при масовому використанні алгоритмічних інструментів.

У перспективі освітні програми та мистецькі лабораторії мають інтегрувати технологічні й гуманістичні компоненти, адже важливо зберегти «можливості реалізації особистісного потенціалу у світі глобальних трансформацій» [9 с. 7]. Важливим є розвиток критичного мислення, етичної свідомості та

компетентностей у сфері авторського права, що забезпечує усвідомлений і відповідальний підхід до створення цифрових творів.

Майбутнє цифрового гуманізму передбачає також міждисциплінарну взаємодію: мистецтво, наука, програмування та соціальні технології стають інтегрованими складовими процесу творчості. Такий синтез сприяє формуванню культурного середовища, де технологія не замінює людину, а виступає партнером у реалізації її творчих ідеалів. Отже, перспектива гармонії між технологією, особистістю та гуманістичними цінностями полягає у створенні умов, за яких цифрові інструменти підтримують розвиток індивідуальної творчості, зберігають авторську унікальність і сприяють формуванню нових сенсів у мистецтві та культурі XXI століття.

Висновки. Узагальнення сучасних досліджень свідчить, що цифровий гуманізм не знищує традиційні форми мистецької діяльності, а навпаки, розширює їхнє поле, створюючи нові можливості для експериментальної практики, генерації образів та міждисциплінарної взаємодії. Цифрові інструменти слугують не заміною митця, а партнером у творчому процесі, дозволяючи поєднувати класичні художні практики з інноваційними технологіями.

Індивідуальна творчість залишається ключовим чинником збереження гуманістичних цінностей у мистецтві. Незалежно від ступеня технологізації, авторський внесок, концептуальне мислення та особистий стиль визначають автентичність твору та його здатність передавати культурні сенси й емоційний досвід.

Візуальне мистецтво в епоху цифрового гуманізму виступає центральним інструментом формування нової культурної парадигми. Поєднання традиційних і цифрових медіа створює середовище, у якому творчість, технологія та гуманістичні цінності взаємодіють для розвитку суспільства, освіти та культурної свідомості майбутніх поколінь. Це дозволяє художникам і дослідникам формувати продукти, що одночасно зберігають індивідуальність митця та відповідають вимогам сучасної цифрової культури.

Отже, цифровий гуманізм у мистецтві підтверджує, що технології можуть стати ресурсом для розвитку індивідуальної креативності та гуманістичного потенціалу людини, а не загрозою автентичності чи культурної цінності творів. Використання цифрових платформ, генеративних алгоритмів і нових медіа сприяє збагаченню художньої практики, зберігаючи при цьому її гуманістичний вимір і забезпечуючи активну участь людини як суб'єкта культуротворення.

Список використаних джерел

1. Ясенєв О. П. Вплив сучасних цифрових технологій на образотворче мистецтво. *Вісник Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. 2023. № 2. С. 106–110. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2023.286884>
2. Чікарькова М.. Цифрове мистецтво: дефініції та витоки. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. (42). С. 108–113. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.565>
3. Нікітенко В., Воронкова В., Тупахіна О., Сорокіна О. Європейські практики цифрового гуманізму у контексті глобальних викликів. *Humanities Studies : Collection of Scientific Papers*. 2024. Вип. 18(95). С. 52–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-18-95-06>
4. Оленіна О., Проценко О., Пічугіна Ю. Статус мистецтва в сучасному цифровому просторі. *Культура України*. 2022. № 78. С. 15–25. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.078.02>
5. Воронкова В., Нікітенко В. *Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика*. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2022. 420 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/6591/0048996.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Козачок І., Сидоренко М. Інтерактивні технології як засіб успішної освітньої діяльності студентів. *Формування концепції цифрової трансформації освіти та соціально-відповідального цифрового громадянина у контексті європейського досвіду*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (21–22

листопада 2024 р.) / Львів–Торунь: Liha-Pres, 2024. с.268-272 URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/349/10534/23679-1>

7. Нікітенко В., Грамчук М., Архіпов В., Бобраков В., Іванов І. *Інноваційні вектори цифрової трансформації промислового менеджменту в епоху Інтернет та штучного інтелекту*: монографія / В. Воронкова (ред.) / Львів–Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 53–102. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-413-2-2>

8. Тормахова А. Цифрові технології як основа формування Digital Anthropology. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2023. № 47. С. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.721>

9. Сакун А., Кивлюк О., Нестерова М. *Процеси гуманізації та гуманітаризації освіти*: монографія. Київ : КНУТД, 2020. 176 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17089/2/PGGO_mono_2020.pdf

10. Scuotto V., Tzanidis T., Usai A., Quaglia R. The digital humanism era triggered by individual creativity. *Journal of Business Research*. 2023. Vol. 158: 113709. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113709>

11. Elias S., Alshammari B. S., Alfraidi K. N., Karam K. M. Rethinking literary creativity in the digital age: a comparative study of dramaturgy by humans and artificial intelligence. *Communications in Humanities and Social Sciences*. 2025. Vol. 12: Art. 689. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04999-2>

12. Samper-Marques H. J., Oropesa-Ruiz F. Review of digital creativity: definitions, approaches and current trends. *Educ. Sci*. 2025. Vol. 15, № 2: 202. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15020202>

13. Cojocariu V.-M., Boghian I. A literature review on digital creativity in higher education: toward a conceptual model. *Educ. Sci*. 2024. Vol. 14, №.11: 1189. — DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci14111189>

14. Führ F., Bisset Alvarez E. Digital Humanities and Creativity: Intersections. *Advanced Notes in Information Science*. Vol. 1. 2022. DOI: [10.47909/anis.978-9916-9760-0-5.95](https://doi.org/10.47909/anis.978-9916-9760-0-5.95).